

Iskolai Közösségi Szolgálat

A tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység, és annak pedagógiai feldolgozása a jogszabályban meghatározott nyolc területen.

Alapelvei:

A helyi közösség erősítése: A közösségi szolgálat során végzett feladat olyan tevékenységet/tevékenységeket jelent, amely(ek) a helyi közösség javát szolgálják, és amelyek az iskolában vagy az iskola közvetlen környezetében – esetleg néhány kilométeres körzetében –, vagy a tanuló lakóhelyén, vagy annak közvetlen környezetében valósulnak meg.

Szabad választás elve: A tanulók – a szülővel, tanárokkal való egyeztetés alapján – maguk választhatják ki az általuk végzendő tevékenységeket az iskola által megszervezett vagy a maguk által javasolt, az iskola által pedig elfogadott tevékenységek közül.

Anyagi érdektől függetlenség elve: Az iskolai közösségi szolgálat kapcsán a felek (pedagógus, intézmény, fogadó szervezet, magánszemély, tanuló, szülő) anyagi érdeke a programban nem merülhet fel, a tanulók tevékenysége nem juttathat senkit ilyen jellegű előnyhöz, haszonhoz.

Szervezett keretek közöttiség elve: A középiskola feladata és felelőssége az iskolai közösségi szolgálat szervezése és koordinálása, ezért előírás, hogy csak az iskola szervezésében lehet az elszámolható tevékenységet végezni. A tanulónak a tevékenység megkezdése előtt rendelkeznie kell az erre jogosult iskolai személy, a feladat felelősének és szüleinek jóváhagyásával.

Kettős cél elve: A tevékenységek során egyszerre kell a szolgálatjellegnek és az élménypedagógia-alapú tanulásnak megvalósulnia. A közösségi szolgálat megvalósulásához szükséges egyfajta tanulási folyamat jelenléte is.

Kölcsönösség elve: A segítő és a segítségre szoruló személy – lehetőségeihez mérten – aktívan bevonódik a programba. A kölcsönösség megélésére a felkészítés során kell érzékennyé tenni a tanulókat, így elősegítve, hogy a tanuló nyitott és elfogadó legyen azzal a személlyel, akivel kapcsolatba lép.

Közvetlenség elve: A közösségi szolgálat során nem a szervezetet, hanem közvetlenül a szervezet célcsoportját szolgáló tevékenységet kell végezni. A segítő (tanuló) és a segítségre szoruló között személyközi együttműködés, partnerség jön létre, ami a személyek közötti valódi kapcsolatra helyezi a hangsúlyt, amely alkalmas a személyiségformálásra, az önismeret fejlesztésére.

Együttműködés elve: Az iskolában vagy a fogadó szervezetnél a közösségi szolgálat kapcsán partneri viszony alakul ki az összes érintett között, nem jelenhet meg alá-fölérendeltség sem a pedagógus- tanuló, sem a fogadó szervezet- tanuló, sem az ellátott, segített személy- tanuló viszonyában.

Arányosság elve: A tanuló iskolai (pl.: DÖK) vagy olyan külső szervezetnél, amelynek tagja, csak részben végezheti az IKSZ-t. Az ilyen jellegű, egyébként is végzett feladat (pl. diákönkormányzati, sportegyesületi, énekkari vagy bármely más szervezetet érintő) önmagában még nem minősül közösségi szolgáltatásnak. Ha a tevékenység kiegészül aktív, egyéni, az iskolai közösségi szolgálat jogszabályban említett területein ellátandó többletfeladattal, az iskola által elfogadott arányban számolható el az előírt 50 óra részeként.

Változatosság elve: Az alapvető pedagógiai cél szempontjából fontos, hogy tevékenységtől függően, lehetőség szerint több területen (pl. három) és rendszeresen ismétlődő tevékenységekre épülve végezze a tanuló ún. kontaktóra (min. 40 óra) feladatait. Lehet olyan terület, ahol indokolt az 50 óra egy fogadó intézménynél való teljesítés, míg más esetben nem. A változatosság mértékéről a koordinátor pedagógus a tanuló megkérdezésével, indokolt esetben a szülővel való konzultációt követően dönt.

Fenntarthatóság elve: Lehetőleg olyan tevékenységekben vegyenek részt a tanulók, amelyek hosszútávon fenntarthatók, valamint a további évfolyamok és az ellátottak számára is előnyösek. Nem fenntartható tevékenységet ne szervezzen az iskola az IKSZ keretében.

Részrehajlás-ellenesség: A tanuló a közvetlen hozzátartozójánál, annak közvetlen munkahelyén nem végezhet közösségi szolgálatot csak nem rokon felnőtt felügyelete alatt, más részlegen. A nagyszülők, segítségre szoruló rokonok, közeli hozzátartozók látogatása önmagában érték, de nem számolható el az IKSZ részeként.

A közösségi szolgálattal kapcsolatos szabályok:

A technikum nappali képzésben résztvevő és az érettségi vizsgát 2016. január 1-ét követően megkezdő tanulók esetében az **érettségi vizsga megkezdésének feltétele az 50 óra közösségi szolgálat teljesítése.**

Az 50 óra teljesítése minden érintett tanuló számára kötelező. Egyedi, indokolt esetekben (pl. tartós betegség esetén) a szülő kérésére el lehet térni a pedagógiai programban megfogalmazott IKSZ végzés módjától, illetve az iskola által elfogadott általános működtetési gyakorlattól, de a kötelező 50 óra nem csökkenthető. **Intézményünkben az iskolában végzett közösségi szolgálton kívül további min. két közösségi szolgálati helyen kell teljesíteni a fennmaradó órákat. Az intézményben max. 15 órát teljesíthet a tanuló.**

A közösségi szolgálat megszervezése az iskola feladata, mint ahogy az 50 óra teljesítésének ellenőrzése is. Nincs akadálya annak, hogy egy programban több iskola tanulói vegyenek részt, de minden esetben csak a tanulóval jogviszonyban álló iskola egyéni megállapodásában foglaltak szerint igazolható a feladat teljesítése. A tanuló felkészítéséért, a tevékenység megszervezéséért, a pedagógiai feldolgozásért, adminisztrálásért és dokumentálásért a tanulókkal jogviszonyban álló iskola, illetve annak koordináló pedagógusa felelős.

Az iskolai közösségi szolgálat teljesítése során **egyik félnek sem származhat anyagi haszna** a tanuló tevékenységéből. A tanulók olyan tevékenységet sem végezhetnek, amely bármely intézmény munkatársainak előírt kötelessége, amelyért egyébként ellenszolgáltatás járna, szakképzett munkaerő végezné, illetve amelynek elvégzésére megbízás vagy munkaviszony létesítésére lenne szükség. **Nem vehet részt a tanuló olyan tevékenységben, mely bármely intézmény vállalkozási, gazdasági tevékenységéhez kapcsolódik.** A tanuló által végzett

tevékenységet úgy kell meghatározni, hogy az egyfelől megfeleljen az ő életkorának, képességeinek és a közösségi szolgálat előírásainak, elveinek; másfelől a tanuló általa megtapasztalhatta az önzetlen segítség, az adás örömét. Az iskolai közösségi szolgálat feladatainak teljesítésekor a tanulóban, szülőben ne merüljön fel az „ingyenmunka” képzete.

Az 50 órából az 5 óra felkészítést és az 5 óra lezárást nem egyszerre, hanem a három – vagy az iskola által elfogadott egyéb rend szerinti – tanévre arányosan elosztva, a tevékenységek kívánalmaitól függően kell megtartani. A közösségi szolgálatot úgy kell beépíteni az intézmény életébe, hogy az a tanulók számára folyamatként, rendszeresen ismétlődő konkrét tevékenységként jelenjen meg. Például a konkrét tevékenységre fordítandó **minimum 40 kontaktórát három tanévre elosztva, tanévenként nagyjából 13-14 órával tervezhetünk**, ami folyamatában kb. kéthetente feltételez 1-2 órás elfoglaltságot. A rendelet arra is lehetőséget ad, hogy aki a közösségi szolgálatot nem tudja teljesíteni a 11. évfolyam végéig, rendkívüli esetben még az érettségi évében teljesíthesse a hiányzó óráit. **Cél, hogy ne maradjon a 12. évfolyamra még teljesítendő óra**, mert ez megnehezítheti az érettségire való felkészülést.

Az iskolai közösségi szolgálat szervezése, koordinálása az iskola feladata, és mint tanórán kívüli tevékenység, az intézmény felelőssége. A koordinátor közvetlen elérhetőségének biztosítása a nyári IKSZ teljesítéséhez nem kötelező. Az intézménynek kell gondoskodnia arról, hogy elérhetőséget biztosítson a tanuló számára a nyári közösségi szolgálat végzése alatt ez lehet e-mail cím, telefonszám irodaidőben az intézmény döntése alapján. E nélkül nem szervezhető a nyári időszakban közösségi szolgálat, hiszen bármilyen felmerülő kérdés esetén a koordinátor lehet az, aki segítséget nyújt a tanulónak. Szempont lehet a döntésben az évközi feladatok egyenletesebb elosztására való törekvés is.

Szünidőben, így nyáron is elsősorban rendszeres tevékenységekben vegyenek részt a tanulók. A nyári táboroztatás is lehet hasznos feladat. Ebben az esetben is figyelembe kell venni, hogy az elszámolható idő alkalmanként **tanítási napokon kívül öt óra lehet**. A felkészítés és reflexió megtartása pedagógus felügyelete mellett kötelező, miként a jogszabály többi elemének betartása is.

Az iskola saját intézményen belül is szervezheti a közösségi szolgálatot, ugyanakkor a különböző fogadó szervezeteknél többféle tevékenység végzésére is lehetőséget kell biztosítani. Sőt, az a jó, ha az iskola minél gazdagabb kínálatot tud nyújtani tanulóinak, amelyen belül azok több tevékenységi körből is választhatnak – a jogszabály nyolc különböző tevékenységi kört határoz meg. Az iskola több szervezettel is együttműködhet, ennek száma nincs korlátozva. A jogszabályban előírt esetekben, a mentort igénylő feladatok kapcsán (szervezetenként önálló) ún. **együttműködési megállapodást** kell kötni.

Nem hiányozhat a tanuló közösségi szolgálatra hivatkozva tanóráról, az IKSZ tanórán kívüli tevékenység. Az osztályfőnöki óra és a közösségi szolgálat felkészítésének összekapcsolása nem szabályos, de életszerű. Célszerű és szabályos viszont a közösségi szolgálat elszámolásába számító felkészítő és feldolgozó órák mellett osztályfőnöki óra keretében beszélni a témáról.

A közösségi szolgálat helyszínén a szolgálattal érintett személy segítése tanítási napokon **alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb háromórás, tanítási napokon kívül alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb ötórás időkeretben végezhető**. Egyéb előírások nem vonatkoznak kötelező érvényűen a tanulókra.

Az IKSZ teljesítésének jogi keretei a járvány miatt nem változnak, ezért a koordinátornak célszerű a felkészítéseket az alsóbb évfolyamok számára online módon szervezni, ezzel segítve, hogy el tudják kezdeni már a teljesítést. A végzős évfolyamok tanulóinak pedig időben online reflexiót tartani, hogy az érettségi vizsga megkezdése előtt meglegyen számukra a szükséges 50 óra.

Javasoljuk, hogy az érintett osztályok első szülői értekezletén essen szó a közösségi szolgálatról, mert a szülők támogatása, a tanulók szülői segítése a tevékenységi köröket kiválasztó döntésben elengedhetetlen (jelentkezési lap kitöltése). A szülő támogató szerepe nemcsak a program indításakor, hanem a teljes folyamatban lényeges.

A tevékenységeköröket a jogszabály határozza meg: **egészségügyi, szociális és jótékonyági, oktatási, kulturális, valamint környezet-, természet- és katasztrófavédelmi, az óvodáskorú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős területen folytatható tevékenység, illetve az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.**

A kiválasztásnál szem előtt kell tartani, hogy a szolgálatjelleg és pedagógiai cél minden tevékenység esetén egyaránt meglegyen. A közösségi szolgálat szervezése, működtetése során az iskolának lehetőséget kell adni arra, hogy a tanulók maguk válasszák meg, hogy hol, milyen tevékenységet végezzenek az iskola nyújtotta tevékenységi körökből, illetve hogy az iskolán belül vagy az iskola közelében, esetleg lakóhelyükön akarják-e végezni a közösségi szolgálatot.

A tanulók a **jelentkezési lapon** jelzik az érdeklődésüknek megfelelő tevékenységi területeket. Fontos, hogy a tanuló csak olyan tevékenységet végezhet, amelyet az iskola koordinátorával egyeztetett, és a jelentkezési lapon a szülő aláírásával jóváhagyott.

A közösségi szolgálat keretében feladatot teljesíteni csak 9–11. évfolyamon lehetséges, de kivételes, indokolt esetekben érdemes 12. évfolyamra is hagyni teljesítendő órát. (Ebben az esetben az érettségire való jelentkezés, minden év február 15-e a határidő az 50 órás közösségi szolgálat teljesítésének.)

A tanuló középiskolai nappali tanulmányainak megkezdésétől, (tehát 9. osztályos tanulói jogviszony létesítésétől) lehet az IKSZ-et teljesíteni függetlenül a tanuló életkorától.

Minden **külföldi bejelentett lakhellyel rendelkező tanuló** (pl. határon túli tanuló) teljesítheti lakhelye környezetében a közösségi szolgálatot, amennyiben az iskola ezt egyezteti és az iskola elfogadja, illetve az iskola elérhetőséget biztosít a teljesítés időszakában. Amennyiben a külföldi lakhellyel rendelkező tanulók a lakhelyükön, külföldön teljesítik a közösségi szolgálatot, hitelt érdemlően igazolniuk kell a végzett órák teljesítését.

Azon állami, önkormányzati, civil, nonprofit szervezetnél, illetve a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezetek, amelyek a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletben felsorolt területeken végzik a tevékenységüket, és a feladatkörük ellátásából adódóan alkalmasak a tanulók fogadására, továbbá a rájuk vonatkozó jogszabályokban megfogalmazott feltételeknek eleget tudnak tenni. Az iskolai közösségi szolgálat keretei között folytatható tevékenységek területei:

- a) egészségügyi,
- b) szociális és jótékonyági,
- c) oktatási,
- d) kulturális és közösségi,

e) környezet- és természetvédelmi,

f) katasztrófavédelmi,

g) közös sport- és szabadidős tevékenység óvodáskorú és sajátos nevelési igényű gyermekekkel, idős emberekkel,

h) az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.

A tanuló a **jelentkezési lapján** jelzi az iskolának, hogy a közösségi szolgálat adott iskola által megszervezett tevékenységei közül mire jelentkezik, amely csak a szülő támogató aláírása után fogadható el

A **tevékenység megkezdése előtt** szükséges a kapcsolatfelvétel a **fogadó szervezettel**, ha a tanuló az IKSZ-et nem intézményen belül teljesíti. A **megállapodást** követően kezdődhet meg csak a tevékenység.

A tevékenység/ek követésére a tanulónak közösségi **szolgálati naplót** kell vezetnie. A tanuló osztályfőnökének vagy a feladattal megbízott pedagógusnak a tanuló előmenetelét rögzítő a dokumentumokban az iskola iratkezelési szabályzatában meghatározott időközönként és módon nyilvántartást kell vezetnie a közösségi szolgálat teljesítéséről (osztálynapló, bizonyítvány, törzslap; utóbbi kettőben a megfelelő záradékok alkalmazásával). Ezt a tanulóknál lévő közösségi szolgálati napló alapján dokumentálja. A bizonyítvány „megjegyzés” rovatába minden tanév végén bekerül a teljesített órák száma.

A tanuló kiskorúsága idején **szükséges a gondviselő szülő hozzájáruló aláírása** a tevékenység végzéséhez. Ez biztosítja, hogy a tevékenység a tanuló, szülő, iskola egyetértésével legyen kiválasztva, ami nagyban befolyásolhatja a tevékenység hatékonyságát, pedagógiai eredményességét.